XLII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1932 április. 4. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: Dr. BORÓS GYÖRGY.

Dr. Borbély István.
1886—1932

Mult számunkban még örömmel értesitettük olvasóinkat arról, hogy az egyébként sulyosan reánk nehezedő spanyol-nátha járvány nem kivánt halálos áldozatot tőlünk — s ime, most mély megdöbbenéssel és igaz meghatottsággal kell hirt adnunk arról a megrázó végről, mely egyházunknak épen egyik legkiválóbb tudós-theologusán teljesedett be. Alig pár heti sulyos szenvedés után, a spanyol nátha szövődményes következményü betegsége pontot tett egy érdemekben és eredményeiben egyaránt gazdag élet futása után. Dr. Borbély István munkásságát jellemzi egyrészt a gyászjelentésen felsorolt sok állás és tisztesség: teológiai tanár, az Erdélyi Irodalmi Társaság rendes tagja és éveken át volt főtitkára, a kolozsvári Nemzeti Kaszinó könyvtárnoka, az Unitárius Irodalmi Társaság egyik alapitója és volt főtitkára, a kolozsvári Unitárius Kollégium igazgatója, egyházi tanácsos, tartalékos főhadnagy, melyekhez hozzá kell még tennünk, hogy a Keresztény Magvetőnek több éven át, az Unitárius Közlönynek pedig egy évig szerkesztője volt. Tudományos munkássága ugy a megjelent müvek számára, mint azoknak értékére nézve, e század legkiválóbb unitárius irójává avatja.

Jelentőségének megrajzolása és tudományos munkásságának méltatása meghaladja lapunk terjedelmét, ezeket avatottabb toll fogja elvégezni arra illetékes helyen. Mi csak annak a szinte pótolhatatlan veszteségnek az érzetéről kivántunk hangot adni, mely Dr.

arian school for the ministri
BERKELEY
California
CA

Borbély István halálával egyházunkat sujtotta. Az Ur utai kiszámithatatlanok, de a hivő lélek alázattal megnyugszik rendelkezésében.

Temetését Kolozsvárt március 21-én d. u. 5 órakor a gyászháznál Csifó Salamon teológiai dékán, Nagyaján pedig, hová hült tetemeit szállitották, Taar Géza lelkész végezte.

Az emberi sorsokat kimérő Isten fogadja őt magához az Ő örökkévalóságának fényes mezején, az árván maradt családot pedig vigasztalja meg atyai kegyelmének áldó balzsamával!

TŰZHELY MELLETT

Reggeli préces.

Orgonabúgás. Néhány sor a bibliából,
Szavak, melyek szólnak örök időkre,
Hatnak a szivig, a lélekig.
Aztán egy keresetlen, egyszerü szavakból
Összerakott ima, mint egy mezei virágból
Összerakott csokor.

S akiknek sziveink az életharcában
Soha össze nem dobbannak,
Most egy szív, egy lélek az egész.

Az Isten jóságos szeretetével
Végig-simogatja lelkeinket.

Bede Emil.

A középosztálybeli nő és anya mai problémái.

Finályné Szentkirályi Ámi előadása a Nők Szövetsége folyó évi március 9-i kölökéjén.

Mélyen tisztelt hallgatóság!
Kedves Asszonytestvéreim!

Mikor az unitárius Nőszövetség azzal a megtisztelő feladattal bizott meg, hogy ezen az összejövetelen a középosztálybeli nő és anya mai problémáiról beszéljek, méltatlanságom tudatában először is az Uristen segitségét kértem, engedje meg, hogy szivetekhez tudjak szólni s tökéletlen szavaimon át megtudjam éreztetni azt a jószándékot, mely elmondandóimat ajkaimra adta. Kérlek, hallgassatok elnéző, megértő szivvel.

La Fontain-nek, az allegoriák halhatatlan költőjének van egy verse: „Le laboureur et sens enfants“ (a földmives és gyermekei) a cime. Kisleány koromban tanultam s azóta is gyakran gondolok reá. Egy öreg földmivesről szól, aki közeli halálát érezve, maga elé hivta fiait, meghagyta nekik, hogy el ne adják az örökségül kapott földeket, hanem ássák fel, kutassák át gondosan, kitartó szorgalommal, mert abban kincs van elrejtve. Az öreg meghalt, a fiuk megfogadták atyjuk szavát, alaposan felásták, felszántották a földet — de a kincsnek nem akadtak nyomára. A jól megmunkált föld azonban bőséges termést hozott. A fiuk pedig megértették atyjuk bölcs tanácsát, aki nem valóságos elásott drágaságokra gondolt, hanem arra akarta őket megtanitani, hogy a szorgalmas, becsületes munka nagy kincs, jutalma gondtalanság — anyagi jólét.

Kedves Asszonytestvéreim! 20 évvel ezelőtt, az akkori viszonyoknak, korszellemnek megfelelően, gyermeki képzeletem ebből a költeményből igy vonta le a tanulságot: „dolgozz fáradhatatlan szorgalommal s akkor nem lesznek anyagi gondjaid, megtalálod a munka jutalmát, az elrejtett kincset“. De milyen másként fordult azóta a a világ sora! Hány munkában töltött élet végén látunk gondokkal küzdő, nélkülöző öregeket. Mily sok szorgalmas, törekvő fiatal nem jut munkaalkalomhoz. Hány ember került anyagi romlásba önhibáján kivül, leépités, hivatalvesztés, bankbukás, stb. folytán. Elgondolkozva a régi versen, ugy éreztem — a költő valamely mélyebb vagy magasabb igazságot — is akart példázni ezzel a költeménnyel. Hol az elrejtett kincs 1932-ben?! A munka igazságában hinnünk kell ma is, hiszen ember-voltunk egyik pillére ez. De mégis azt hiszem, La Fontain is gondolt arra, amit oly sokszor hallottunk idézni a Szentirásból: . . . az elrejtett kincs . . . bennetek vagyon . . . . Saját szivünk az a titokzatos szántóföld, melybe az Uristen kincset rejtett el, oly kincset, melynek értéke nem függ krizistől, inflációtól vagy devalválódástól.

Naponta hallunk, olvasunk világválságról, gazdasági krizisről s mindannyian érezzük, hogy a sokféle válság közepette meg van a középosztálynak is a maga válsága, ugy anyagi, mint szellemi téren. Szükséges tehát, hogy foglalkozzunk ezekkel a kérdésekkel, szembe nézzünk a reánk váró feladatokkal s keressük a megoldás lehetőségeit. Sajnos, a probléma anyagi részének megoldása csak kis mértékben függ tőlünk, asszonyoktól. Szerepünk passziv, legtöbb esetben az adott helyzettel kell megalkudnunk. Igényeink leszállitása, a megcsappant jövedelem helyes beosztása, a racionalizálás háztartásainkban, az okos takarékosság, ezek azok az eszközök, melyekkel védelmezhetjük magunkat. Éppen a mi osztályunk asszonyainak kell annak a tudatára ébredniök, hogy háboru előtti szerepünk ma már módositásra szorul. Nem várhatjuk, hogy a „gyönge nem“-nek kijáró előnyök továbbra is osztályrészül jussanak, nem elég ha hitvesi kötelességeinket hiven teljesitjük, jó anyák és kellemes társaságbeli hölgyek vagyunk! Olyan szépségesen mély a mi drága magyar

nyelvünk, mikor feleségnek nevezi az asszonyt, feleségekké, vagyis fele-segitségekké kell lennünk ma, a szó legnemesebb értelmében! Ki kell vennünk részünket a munkából, meg kell osztanunk a gondokat, tudva azt, hogy „megosztott gond.— félgond" s kenyérkereső férfiaink vállait a megváltozott viszonyok között ma amugy is legalább kettős terhek nyomják. Dolgoznunk kell, ha nem is „kenyérkereső", de mindenesetre kenyér, azaz élet megvédő, beosztó, megőrző munkát. S e mellett vigyáznunk kell, hogy a munka ne legyen iga, teher, mely nyom és elkeserit, hanem hivatás, melynek teljesitése örömöt szerez és boldogit. Nem szabad engednünk, hogy lelkünk eltorzuljon, elsatnyuljon a munkában, hiszen egészséges, ép lélekre van szükségünk, hogy magunkon és másokon segithessünk. Nagy része van a gazdasági válságban a lelkek válságának s a lelkek gyógyulása nélkül lehetetlen a válság megoldása.

Testvéreim! Itt kezdődik a mi kincskereső szerepünk! Le kell szállnunk lelkünk tárnáiba, szivünk kamráiba, hogy felszinre hozzuk onnan a rozsdamentes kincseket. Lelkünk az a titokzatos szántóföld, melyen nekünk, asszonyoknak dolgoznunk kell, porhanyóvá tennünk, mélyen felásnunk, hogy megteremhesse azokat a kincseket, melyekre olyan nagy szüksége van ma a fáradt, hitnélküli, elkinzott emberiségnek. A béke, a megnyugvás, a szeretet, a gondviselő Istenbe vetett hit, ezek a lélek halhatatlan értékei, melyeknek öntudatára kell ébrednünk. Kemény a világ sora, gyakran ugyancsak nehéz meglátnunk rajta Isten szeretetének nyomait. De nem szabad megzavarodnunk az élet változatain, fény és árny, élet és halál váltakoznak utain, de bármily kegyetlen legyen is a természet rendje, Isten szeretetben alkotta meg törvényeit s bele állitotta abba a Szeretet forrásait, a sziv, a lélek mélységeibe elrejtett kincseket!

Nagy hatalom a szerető sziv — s kimerithetetlen a gazdagsága. Nyissuk meg e kincsesbányát s a Szetetet fénye be fogja ragyogni az elsötétült világot! Hit, akarat, erő, bizalom fakad majd a nyomán! A gyülölet, a megnemértés, engesztelhetetlenség, osztályharc áradatait csak a Szeretet tartóztathatja fel. Szeretet kell a felnőtteknek, mely erőt ad az élet mindennapos küzdelméhez, elsimitja a gondok barázdáit, mely megbocsájtó, elnéző, biztató és bizakodó szeretet, mely jót ad és semmit sem vár, mely kitart hüségben, a megpróbáltatás örömtelen napjaiban is. Szeretetet várnak tőlünk a nálunknál szegényebb, kincstelen, nyomorgó tömegek! De szeretetre van szüksége legfőképen a jövő reménységének, legdrágább kincsünknek — a gyermeknek! Reá van utalva, csak a szeretet légkörében fejlődhetik szerencsésen. Szüksége van áldozatainkra s mi hozzuk meg ez áldozatokat örömmel, bizva, hogy Isten elfogadja azokat. Fonjunk koszorut titkon ejtett könnyek gyöngyvirágjából, a hétköznapi élet kis áldozatainak ibolyáiból, az elnéző, megbocsájtó szeretet vadrózsáiból, a hüséges gondoskodás nefelejtseiből s e koszoru fonja át, diszitse fel azt a keresztet, mely a mi életünk utján áll s mely, reméljük, záloga a jövő generáció boldogságának. Ha

életünk munkájával kikövezhetjük egy boldogabb nemzedék utját, akkor érdemes volt verejtékezve dolgoznunk s magunk is boldogabb, békésebb utra tértünk.

De ne csak mi hozzunk áldozatokat, hanem tanitsuk meg gyermekeinket is arra, hogy a lemondás, az áldozat a lélek ereje és ékessége! Szoktassuk őket önállóságra, önfegyelemre, egyszerüségre, vidám igénytelenségre, mely mindenütt talál szépet és jót, aminek örülni tud. Véssük a lelkükbe, hogy az ember értékét nem a véletlenadta körülményekben, a származás előkelőségében, vagyoni állapotban kell látnunk, hanem a valódi értékekben, lelki értékben, amilyen a jellem, a szivjóság, az intelligencia, a munkaképesség, stb. „Vigyázzatok, mert senkinek sem függ élete azok bőségétől, amiket bir . . .“ figyelmeztet a Szentirás. Mindenki keresi a boldogságot. De melyik ut vezet hozzá? Enni, inni, mulatni, gondot, harcot elkerülni? Vagy alkotni, teremteni, vagyont gyüjteni, házat épiteni? Nem, nem sokat birni, de bizalmat, szeretetet, belső békét átélni, ezek bőségétől függ a boldog élet. Csak a szeretetben gazdag élet lehet boldog! A szeretetben gazdag, boldog lélek pedig nem lehet önző. Meglátja a mellette küzdő, kinlódó ember-testvért és segitségére siet, ha mással nem tehetné, akkor szive melegével. Neveljük tehát gyermekeinkben a szociális lelkiismeretet.

Tudom, sokszor nehéz s nekünk magunknak okoz fájdalmat, hogy következetes szigoruságggal megtagadjuk a gyermek bohó, ártatlan kivánságait, de mégis vigyáznunk kell, hogy megtartsuk a helyes mértéket, mert a gyermek lelkének árthatunk az ugynevezett „elkényeztetéssel“. Nem lesz elég ereje az élet kemény csapásainak elviseléséhez, könnyen elveszti kedvét, bizalmát, örömét, ha kis korától kezdve nem szoktatjuk a lemondásra. Éreznie kell a gyermeknek a szülői szeretet folytonos, bizalmas, átható melegét, de tudnia kell, hogy e szeretet tud kemény is lenni ha kell, hogy valóban erős szeretet!

Szerettessük meg a gyermekkel a munkát, adjunk neki teret, ahol kifejthesse erőit, de szoktassuk őket rendre, egymás iránti figyelemre s főleg otthonuk iránti ragaszkodásra, szeretetre. Az otthon nem csak fal, butor, hanem biztonság, megnyugvás, bizalom, az összetartozás érzése, szükség van erre a mai gyökértelen, felületes világban. Meséljünk gyermekeinknek a multról, az ősökről ébresszünk bennük tiszteletet a tradiciók s nemzetünk hagyományai iránt. Nyissuk fel szemeiket, hogy hegyen, völgyön, égen, virágon, a természet és müvészet szépségeiben meglássák az örök Szépség nyomait s e nyomokon eljuthassanak minden szép és jó forrásához — Istenhez! Ha lelkük Istenhez kapcsolódik imádságos hitben, föltétlen bizalomban, meleg szeretetben, akkor soha sem lesznek reménytelenek, életük nem válik céltalanná, üressé, nem lesznek cinikus, kiábrándult lelkek, hanem tudást, tanulást, küzdelmet állitanak az egyedül fontos cél szolgálatába, hogy mindég szebb, tisztább emancipáltabb, igazabb lelkek, emberebb emberek, boldogabb emberek váljanak belőlük!

Mikor saját gyermekeinkért dolgozunk, lássuk meg mellettük s fogadjuk anyagi gondoskodásunkba a mások gyermekeit, a szegény, elhágyott, nélkülözésben senyvedő kis „senki gyermeké"-t is. Árasszuk ki ezekre is anyai szivünk melegét.

Nagy hatalom egy szerető sziv egymagában is, de sokszorosan hatalmasabb sok együtt dobbanó, egy cél érdekében összekovácsolt sziv. Testvéreim, segitsük egymást, hogy minél több embertestvérünket boldogithassuk a lelkünk mélyéről felhozott kinccsel! Fogjunk kezet s ez összekapcsolt asszonykezekből alkossunk menedéket, melyben megvédelmezhetjük, szivünk melegével nevelhetjük a ma ezer veszedelme között a boldogabb — holnapot!

Keresztelőre.

Ing . . .
Ring . . .
Ingó-ringó
Kicsi bölcső.
Megkeresztelt
Kicsi baba
Alszik benne,
Szépen, csendbe'
És álmodik . . . áimokat sző.

Le van hunyva szempillája.
Édes anyja vigyáz rája.
Földi angyal
Féltő gonddal,
Boldogságban
Szent gyönyörrel
Rengetgeti . . . ringatgatja.

Álmokat sző . . .
Ring a bölcső . . .
Mélyen, csendben alszik benne . . .
Minden dolga teljes rendbe'
Boldogabb hej! most ki lenne?
Mosolyog a szájacskája,
Meg-meg rebben szempillája:
Tejetadó Anyukája
Szelid képe
Áll előtte.
Bizonyára rámosolyog,
Ő a vágya,
Ő az álma!

Boldog baba,
Boldog Anya!
Ring a bölcső . . .
Álmokat sző
Mind a kettő . . .
Egyik ébren,
Másik alva!
(Hejh! boldogok voltunk mi is
Valamikor réges-régen,
Mikor Anyánk szeretettel
Ránk mosolygott s kis bölcsőnket
Rengetgette-ringatgatta!)

Mindkettőnek boldogságát
Édes apa nézi lopva,
S ugy, titokban, lelkében kél
Édes érzés.
Szemében az öröm könnye
Meg-megcsillan egy-egy percig
S eloszlik a homlokáról,
Az életnek nehéz gondja.

Kicsi baba aludj, álmodj,
Szőjjed-szőjjed rózsás álmod.
Édes anyád puha karja,
Forró csókja,
Édes anyád féltő gondja
Legyen bölcsőd ringatója;
S a keresztviz, mi fejedre
Hullott, mint az Ég harmatja:
Krisztus által legyen áldott,
Gyermek álmod megtartója!

Csókfalva. *Orbók Gyula.*

Hogyan kell megszerezni a mükedvelő előadások és müsoros estélyek engedélyét?

Isac Emil színészeti vezérfelügyelő a következő tájékoztatást adta ki:

1. A színészeti vezérfelügyelőtől csakis a szindarabok (operett, népszinmü, vigjáték) engedélyezését kell kérni. Müsoros-, kultur-, vagy dalestély engedélyezése a helyi hatóság (városon rendőrség, falun főszolgabiróság) hatáskörébe tartozik.

2. A szindarabok engedélyezése iránti kérést az előadás előtt legalább három héttel kell beküldeni. És mindig csatolni kell a szindarab szövegét.

3. A három hétre azért van szükség, hogy a vezérfelügyelőnek legyen ideje a szindarabokat átolvasni, mivel a megengedett darab szövegéért ő a felelős. Naponta sok kérvény érkezik be, tehát sok szöveget kell elolvasnia és sok kérvényt kell elintéznie.

4. Az engedélyt tulajdonképen a kultuszminisztérium adja. A kérvényt tehát „Domnule Ministru" megszólitással a miniszterhez kell intézni.

5. A kérvényre 11 leu okmány- és 2 leu repülőbélyeget kell ragasztani. Aki ezt elmulasztja, annak kérvényét visszautasitják.

6 A kérvényt előbb városon a rendőrkvesztorral, falun a főszolgabiróval kell láttamoztatni, aki rávezeti a kérvényre, hogy az előadás ellen közrendészeti szempontból nincsen kifogása.

7. Az igy láttamozott kérvényt és a szindarabot ajánlott boritékban erre a cimre kell küldeni: Inspectoratul Teatrelor, Cluj.

8. A beérkezett szindarabot a vezérfelügyelő elolvassa és véleményezését a kérvényre rávezeti. Ennek alapján adja meg a miniszter az engedélyt.

9. Az engedélyt nem az illető egyesületnek, hanem a helyi hatóságnak küldik meg.

10. Mielőtt valaki a szindarabot beküldi, előbb olvassa át és az államra netalán sértő kifejezéseket sajátkezüleg igazitsa ki, mert ez ellen igen sokan vétenek.

11. A szindarabot nyomtatásban vagy legalább gépirással kell beküldeni, mert a kéziratok legtöbbnyire olvashatatlanok.

12. A vezérfelügyelő végül biztositja a kérelmezőket, hogyha a kérvény a szindarabbal együtt idejében beérkezik — a határidőig okvetlenül elintézi. Hiába való tehát minden közbenjárás, amellyel csak felesleges zaklatást okoznak neki. Arról pedig nem is lehet beszélni, hogy sürgönyileg — soron kivül harmadnapra engedélyt lehessen adni, amint azt már több egyesület megkisérelte. A törvényes időt és formákat feltétlenül be kell tartani.

●●●

Akik meghaltak, élnek.

A mi községünkben az a jó szokás van, hogy minden egyes unitárius család, elhalt kedveseinek emlékére, alapitványt tesz az unitárius egyházközség javára, amely különböző jótékony célt szolgál. Összesen van 42 alapitvány. Az elhalt jóltevők sirhalmára az iskolás gyermekek, a tanitók és a lelkész vezetésével minden évben virágokat tesznek és a jóltevők emlékezetét felujitják.

Vajha más egyházközségeinkben is ez a szép szokás követőkre találna.

Való igaz, hogy a jótét sohasem hal meg. Berde Mózsa, Augusztinovics Pál, Zsuki László, Koncz János és más kegyes alapitványtevők mindig élnek. Csakhogy ide méltó utódok is szükségesek, akik a kegyes alapitványokat hiven és igazságosan a célnak megfelelően gondozzák.

Ime, a halottak élnek és jót tesznek az élőkkel. Hervadhatatlan koszoruk boritják sirhalmukat.

Áldott a jóttevőknek emlékezete.

Az igazak és a jók fénylenek, mint a nap az ő Atyjoknak országában.

Ébred a természet, ébredjenek a lelkek is!

Nagyajta. **Kozma Miklós.**

Memorándum a Dávid Ferenc-Egylet uj ügymenetét illetőleg.

E. K. Tanács 2104—1931. sz. leiratában előirta azokat a szempontokat, melyeknek figyelembevételével Egyletünk munkásságát kifejteni köteles. Fenti leiratot ugy kell tekintenünk, mint amely célkitüzésünket s ezzel együtt munkakörünket is mintegy speciálizálja, egyben pedig ez által tisztázza is. E tisztázáshoz azonban E. K. T. csak a keretet adta meg, melyeknek tartalommal való kitöltését reánk bizta. Ennek a tartalomnak a részletes kidolgozása — nézetem szerint — hosszabb fejlődésnek lesz az eredménye, mert hiszen — valljuk meg — mi erdélyi unitáriusok meglehetősen ujoncok vagyunk a vallásos misszió terén, mely pedig Egyletünk főfeladatául tüzetett ki fenti leiratban. Ennek a fejlődésnek az alapjait viszont már most le kell raknunk s ezzel kapcsolatban részletesen is ki kell fejtenünk Egyletünk hivatását.

Mindenek előtt le kell számolnunk azzal a máris felmerült ellenvetéssel, hogy ha Egyletünk végzi a missziói munkát, akkor mire való a hivatalos egyház, vagy viszont. Erre a kérdésre azt kell felelnünk, hogy bár nálunk sokan tagadják, mégis észrevehető különbség van az egyház által végzett s az egyháztársadalmi egyesületek által végzett missziói munka között. A hivatalos egyház a maga hittételeket, törvényeket és tradiciókat őrző mivoltában intéz-

ményes missziót végez, azaz liturgiális és adminisztrativ tevékenységet fejt ki, mely legfeljebb a cura pastoralis-ban bővül a társadalmi életben végzett misszió felé. Ez különben a történelem folyamán is mindig igy volt. Hogy csak egy nehány példát emlitsek fel: az apostolok és az apostoli atyák társadalmi missziója is csak addig tartott, amig a türelmi rendelet (313) alapján az egyház hivatalos szervezetté és hatalommá nem lett. A mai értelemben vett külmisszió megalapitója, Xavier Ferenc, is kivül állott az egyház hivatalos szervezetén, szerzetes volt — Robert Raikes, a vasárnapi iskola megalapitója csizmadia volt — a protestantizmus legigazibb misszióiói mozgalmai pedig, a piétizmus és az Üdv hadsereg, kifejezetten távol állottak a hivatalos egyházaktól. Ezeken kivül is fel nem sorolható azoknak a világi misszionáriusoknak a száma, akik a történelem folyamán a nép és általában a társadalom mindennapi életében munkálkodva felbecsülhetetlen javára voltak a vallásos élet terjesztésének.

Ezt a tényt a római katholikus egyház hamar felismerte s a szerzetesekben, missziós nővérekben, kongregációkban, stb. módot nyujtott arra, hogy világiak is buzgólkodhassanak az egyház hitterjesztői munkásságának mezején. Mi, protestánsok azonban, nagyrészt szegénységünk, kisebb részben pedig szervezeteink merevsége miatt nem rendelkezünk szerzetes rendekkel, még a diakonissza képzés is csak egészen uj keletü kisérlet nálunk. Már pedig, ha magára marad a hivatalos egyház, akkor a társadalmi misszió hiánya káros eredményekkel járhat. Azt pedig, hogy a hivatalos egyház végezzen társadalmi missziót is, lehetetlenség megvalósitani. A társadalmi misszió evangéliuma, az elveszett bárány megkeresése nagyon meggondolandó feladat egy hivatalos intézmény részére. Felmerülhet az a probléma, hogy vajjon, amig a hivatalos egyház képviselője, a lelkész, az elveszett bárány után jár, nem züllik-e szét a megmaradt kilencvenkilenc is? Más szavakkal, hogy a bel- és külmissziót a nép között gyakorolva, marad-e majd ideje az intézményes, liturgiális és adminisztrativ misszió végzésére? Ha pedig nem marad, nem éri-e nagyobb kár az egyházat ez által? Egyszóval a lelkész egymagában képtelen eleget tenni ugy az intézményes, mint a társadalmi misszió végzésének.

Aztán meg a lelkész helyzete és szerepe következtében is hátrányban van a hivatásosság handicap-je nélkül dolgozó egyháztársadalmi munkással szemben. A lelkészre könnyen rá lehet mondani, hogy „haza beszél“ s ezáltal mondanivalója sokat veszit sulyosságából a társadalmi élet forumain. Másrészt az apostoli munkát végzők maguk sem látnák szivesen, ha az egyházat reprezentáló lelkész vándorprédikátorrá, bibliaárusitóvá, vagy tolsztojánus prófétává válnék. Mindezek az okok azt bizonyitják, hogy amit husz harminc világi ember tehet a társadalmi misszió terén, azt az intézményes misszió végzésére hivatott lelkész nem tudja elvégezni.

Amerikai és angol unitárius testvéreink már régen észrevették

ezt az igazságot s egyháztársadalmi szervezetekkel siettek a lelkész segitségére. Hogy csak a két legfontosabbat emlitsem, a Laymen's League, a világi férfiak szövetsége és a Women's Alliance, a Nőkszövetsége, már több évtizede munkálkodnak az unitárius bel- és külmissziói munka végzésében. Ezek a szervezetek minden dicséretet megérdemlő lelkesedéssel dolgoznak s egyenesen csodálatos eredményeket érnek el. Van azonban szervezetükben valami, az ügy szempontjából károsnak nevezhető és ez tulságosan kihangsulyozott függetlenségük. Ennek a függetlenségnek a következménye azután, hogy az egyház egyetemét képviselő Unitárius Társulattal szemben, sőt az egyes egyházközségekkel szemben is néha visszahuzódóak, a munkában nem eléggé szolidárisak, sőt félreértések, féltékenykedések is megzavarják néha az annyira kivánatos összhangot és egyöntetü munkát.

Ezért E. K. Tanácsunk valóban üdvös és talán korszakalkotónak is nevezhető határozatát, mely szerint (3. pont) egyháztársadalmi egyleteink fiókegyletenként a lelkész, egyetemesen pedig a Missziói Bizottság védnöksége, ellenőrzése és közvetett vezetése alatt kötelesek dolgozni, — minden erőnkkel meg kell tartanunk. E határozat értelmében és következtében ugyanis megteremtődhetik a legideálisabb állapot a társadalmi és intézményes misszió egyöntetü végzésében. *A lelkész vezetésével a hivek maguk fogják végezni ezt a missziót*, ami különben a protestáns elvből, a világi papság intézményéből önként következik is, hiszen a lelkész csak azért vezető, mert ezen a téren speciális tanultsággal és tapasztalatokkal rendelkezik, egyébként a protestáns egyházban minden hivő pap.

Az Egyletünk által végzendő ilyen missziói munkásságban kiválóan nagy szerepet kell juttatnunk a választmányoknak. Természetesen a tisztikarok továbbra is megmaradnak végrehajtó szerveknek, melyek a választmányok határozatait véghez viszik. De a választmányok maguk is ki kell hogy vegyék részüket a munkából, még pedig nemcsak az ellenőrzés, tanácskozás és véleményezés terén, hanem a gyakorlati munkában is. Egyébként a fent hangoztatott elvek üres fogalmak maradnak csupán, mert hiszen a társadalmi missziót csak akkor lehet munkálni, ha abban maga a társadalom vesz részt. Már pedig hogyan lehetne várni az egyleti tagok társadalmától, hogy missziót végezzen, ha a választmány tagjai erre nem hajlandók? Továbbá a társadalmi misszió olyan nagy kört ölel fel, hogy abban feltétlenül szükséges a speciálizálás. Ezeknek az elveknek az alapján a választmány tagjait bizottságokba kellene tömöritenünk, mindenik bizottságra külön feladatot bizva, hogy a választmányi gyülésekre egyrészt gondosan előkészitett javaslatokat vihessenek, másrészt pedig a határozatok végrehajtásában is tevőleges részt vegyenek. Kezdjük mindjárt a központi választmánnyal. A következő bizottságokat ajánlanám megszervezésre:

1. *Belmissziói bizottság*. Legelső feladata lenne a templomlátogatás előmozditása.

Folytatjuk.

A tavaszi sugárhoz.

Jöjj tavaszi napsugár és csókolj rá a föld homlokára
És simogass rá meleg kezeiddel a tegnap fehér hó-hajára.
Csald ki a fák piciny rügyeit, hogy koronává nőjjön fejére,
Hogy kiszaladhasson a jövő szép kertje a rétre, a mezőre.

Melegitsd fel a kedves madárkák fészkét,
Hogy dalra nyilhasson édes ajakuk,
S hozd vissza a tavak régi ismerősét,
A mi öreg, jó gólyamadarunk.

Öleld át gyöngén, észrevétlen az embermilliókat,
S lopd bele lelkükbe a nagy szeretetet,
Hogy legyen egyszer köztük megértés, béke s jóakarat.

Genova. *ifj. Gspann Károly.*

Egyházi hirek.

Rovatvezető: ÜRMÖSSI JÓZSEF.

Hirek a székelykereszturi földmives iskoláról. 1917-ben Főtisztelendő Püspök ur „Társadalmi teendőink a háboru után" cimen felolvasást tartott az udvarhelyköri Dávid Ferenc-Egyletben. Felolvasásában a többek között ezeket mondotta: „Azokat, akik földmivesek maradnak, remélem lesz alkalmunk saját földmives iskolánkban Székelykereszturon készitni elő. A háborunak egyik hasznos eredménye lesz hitem szerint nehány földmives iskola felállitása..."

Ez az akkori terv már mutatta azt a nagy szükségességet, melyet a székelység vezetői és irányitói évtizedeken át a gazdasági iskola létesitéséhez füztek és amely végre 1931-ben megvalósulást nyert az unitárius egyház vezetősége által Székelykereszturon létesitett gazdasági szakiskolával.

Az iskola elgondolt előnyeiről és célszerüségéről bizonyságot tesz az örvendetes jelentés, melyet a földmives iskola igazgatóságától kaptunk. Az iskolát meglátogatta Dr. I. L. Ciomac vezérfelügyelő, ki meghallgatta a növendékek feleletét s megelégedését fejezte ki a látottak és hallottak felett, különösen kiemelte a tanulók tisztaságát, a szobák rendességét és bátor öntudatos feleleteit. Megtekintette a rendelkezésre álló területet, amely most már 11 holdnál nagyobb s megnyugvással vette tudomásul, hogy most tavasszal megindulnak a gazdasági épitkezések, gazdasági gépek és a szükséges állatállomány beszerzése. Szóval a legjobb és legörvendetesebb jelek között indult meg a szakiskola s reméljük, hogy Dr. Nagy Endre igazgató kiváló szakértelmü vezetése alatt fokozatosan fog fejlődni tovább.

A tanulók elméleti vizsgája április 15-én lesz, ekkor egy félévre hazamennek és a szaktanár utasitása és időnkénti felügyelete mellett igyekeznek gyakorlatilag megvalósitani a tanultakat. Mint örömmel értesülünk székely falvainkban mind nagyobb és nagyobb az érdeklődés ifjaink körében a gazdasági iskola iránt, ezért ajánlatos volna, ha lelkész és tanitói afiai idejében számba vennék és előre bejelentenék az intézet igazgatóságához a felvétel iránti kéréseket.

A nyugdijintézet a szabályzat 52. § szerint szükségesnek látta mathematikai mérleg készitését s ezzel Vaska Dezső keresk. akad. tanár hitrokon afiát bizta meg, ki a munkálatokkal annyira készen van, hogy április hónapban a teljes nyugdijbiz. gyülés letárgyalhatja és ez alapon javaslatait a nyugdijilletmények és járandóságok fizetésére nézve megteheti az E. K. Tanácsnak.

A firtosváraljai egyházközség, az április hónapban id. Máthé Lajos lelkésztársunk nyugalomba vonulásával megüresedő lelkészi állásra, Kozma Zoltán székelyszentmiklósi lelkészt hivta meg. Mihelyt az egyházközség a lelkészválasztási egyh. törvény alapján megteszi szabályszerü felterjesztését, a főtiszt. püspök ur méltányolja a hivek egyhangu kivánságát és ki fogja nevezni Kozma afiát.

Az 1931. évi Főtanácsi Jegyzőkönyv nyomtatásban elkészült és a közelebbi napokban az egyh. iroda szét fogja küldeni az egyházközségeknek és egyh. tanácsos afiainak.

Magnus C. Ratter angolországi lelkésztestvérünk, ki Indiában volt egy évi tanulmányuton, hazatérőben minket is meglátogatott és márc. 26-án igen értékes előadást tartott tapasztalatairól. Innen 28-án Prágába utazott ottani hitrokonaink meglátogatására.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A Nők Szövetsége április 13-án, szerdán d. u. 5 órakor tartandó kötőkéjének müsora: 1. Trio, előadják Márkos Albertné, Márkos Berci és Jenő. 2. Előadást tart dr. Ferenczi Sándor főgimn. tanár. 3. Énekel S. Fogarasi Klári.

D. F. dalárda-verseny. A székelykereszturi egyházkör Dávid Ferenc fiókegylete pünkösd harmadnapján dalosversenyt rendez Székelykereszturt. Ezen a dalünnepen a kereszturi és udvarhelyi egyházkörök dalárdái vesznek részt. A verseny iránt élénk érdeklődés nyilvánul meg a falvakban, értesülésünk szerint szép jutalmak kerülnek kiosztásra. Kivánatos volna, hogy a két körnek minden megszervezett dalárdája résztvegyen e nemes versenyen.

Ifj. Gspann Károly hittestvérünk Olaszországban szerzett orvosi diplomáját most nosztrifikáltatta Bukarestben. Ifj. Gspann Károlyban ugy a kolozsvári társadalom, mint mi unitáriusok, értékes, szorgalmas orvost nyerünk. Gratulálunk!

Eljegyzés: Mihály Iluska Szentmárton és ifj Kovács Elek Kolozsvár, március hó 27-én tartották meg eljegyzésüket Szent-

mártonban. Az emberi sziveket összekötő Isten vezérelje őket egy boldog házasság gazdag révébe.

Müsoros délután az unitárius püspöki lakásban. A D. F.-E. női alosztálya ez évben utolsó kötőkéjét ápr. 1-én tartotta meg a püspöki lakásban az alábbi müsorral. Zongorán játszott Raffaj Andrásné. Énekelt Gyallay-Pap Domokosné. „Karcolatok egy ujságiró életéből“, előadta Végh József. Tréfákat adott elő Veress Jenőné.

Hangverseny a püspöki lakásban. Fényesen sikerült müvészi hangversenyt rendezett a Dávid Ferenc-Egylet javára a főtisztelendő asszony március 17-én a püspöki lakásban. A Kollár-fivérek, Gusztáv és Károly, Albisy Margit és Ütő Mária hegedü, ének és zongora számai a tőlük megszokott müvészi nivón ragadták magukkal a közönséget, mig Br. Wesselényi Istvánné urnő pár meleg hangu és mély érzéseket megszólaltató költeményét mondotta el közvetlenül, finoman, de szivekbe markoló erővel. A hangverseny ugy erkölcsileg, mint anyagilag igen szép sikerrel járt, miért a D. F.-E. a főtisztelendő asszonynak lehet legelső sorban hálás.

Ünnepség Magyarszováton. Szép ünnepséget rendezett Szováton az unitárius egyházközség, az uj dalárda első szereplése alkalmából. Ugy a dalárda, mint az egyes szereplők kitünően megállották a helyüket. Márton énekvezér-tanitó derekas munkát végeztek, illesse őket elismerés.

Ekárt Andor. Folyó évi március hó 31-én hunyt el hosszas szenvedés után a segesvári szanatoriumban. 38 évvel ezelőtt egy szép nyári délután szekereztették a csehétfalvi atyafiak az igénytelen megjelenésü kis papot községükbe. Nem volt a Székelyföld szülötte. Torockóról került Kolozsvárra, hol tanulmányai elvégzése után az unitárius kollégiumban iskolafőnöki tisztet viselt. Innen szólitotta Firtos alá a püspöki kinevezés. És Ekárt Andor az ott töltött emberöltő alatt gyökeret vert a székely talajban. Ritka, soha meg nem zavart egyetértésben éltek itt a hivek lelkipásztorukkal. „Eltaláltuk egymást“, szokták mondogatni büszke megelégedéssel az atyafiak. S csakugyan ideálisabb lelki vezért elképzelni sem lehet ennél a tanult és tanulni szerető, egyenes jellemü, önzetlen lelkü papnál. Vidám kedélyt, józan megfontolást és részrehajlást nem türő igazságérzetet vitt magával hivei közé. Igazságtalan csak magával szemben volt alkalomadtán. Ha valamelyik szegényebb hive nem tudta beszolgáltatni a néhány kupa gabona bért, nem csinált belőle perpatvart. „Ne légy felettébb igaz“, ő a bibliának ezt az okos tanácsát nemcsak prédikálta, hanem hiven követte is. A magáéhoz körömszakadtáig való görcsös ragaszkodás, a „de csak azért is nekem van igazam“-féle mellveregetés soha meg nem zavarta e bölcs lélek nyugodt harmoniáját. Inkább adni, mint venni, ez volt a jelszava s ez magyarázata annak a páratlan ragaszkodásnak, mellyel hivei egyszerü, nemes alakját mindig körülvették. Igaz ember volt. Adja Isten, hogy árván maradt hivei az eljövendő utódban is ilyent nyerjenek! (ma)

Halálozás. *Ádámosi ifj. Kovács Sándor* hosszas szenvedés után, március 20-án, életének 22-ik évében elhunyt. — *Lőrincz Magda* életének 17-ik évében, a spanyol náthából kifejlődött sulyos betegségben március 8-án hirtelen elhunyt. Alig pár napon belül a kolozsvári D. F. E. Ifjusági Köre két — hitében gazdag és jövőjében igéretes — nagyon értékes tagot veszitett el. Az Ur adjon nekik csendes nyugodalmat. — *Török Ferenc*, nyug. igazgató-tanitó március 12-én, életének 61-ik évében elhunyt Bözödön. Áldott munkássága emlékét megfogja őrizni egy egész nemzedék, melyet ő inditott utra. Béke poraira!

Nyugtázás. Az egylet pénztárába január 31-től április 1-ig előfizetési dijat fizettek: Id. Fazakas Sándor Nagyajta, Balog Lajos Jobbágyfalva, Máté István Recsenyéd, özv. Biró Pálné Szőkefalva, Bencze Gábor, Csiki Sándor Homoródalmás, Pál Mihályné Gyepes, özv. Bálint Balázsné Kénos, Unitárius Egyházközség Homoródjánosfalva 1931-re; Özv. Nagy Jánosné Ürmös, Boros Mózes Jobbágyfalva, Jakabfy Lajosné, Gál József Székelyudvarhely, Bényi Ida Dicsőszentmárton, Incze Böske Marosvásárhely, D. F. Ifjusági Egylet, D. F. Nőegylet, Fülöp Domokos Homoródalmás, Bedő Albert H.-szentmárton, Csehétfalvi, Muzsnai, H.-almási, H.-szentpáli Unitárius Egyházközségek 1932-re; Gergely Istvánné Barót, Unitárius Egyházközség Székelyudvarhely 1931—1932-re; Izsák Mihály Vajdahunyad, Ádám Lajosné Marosvásárhely, Unitárius Egyházközség Gyepes 1929-re; Dr. Gálffy Zoltán Székelykeresztur, Bartha László Kőhalom 1930—1931-re; Özv. Csegezy Gáborné Bágyon 1928—1930-ra; Özv. Botár Istvánné Kolozsvár, Unitárius Nőszövetség Nyárádgálfalva 1929—1931-re; Simándi András Torockó 1928—1929-re; Dimén István Homoródszentpál 1927-re; Tamás Áron Homoródszentpál, özv. Sándor Mózesné Kénos 1930-ra.

Kolozsvár, 1932. április 1-én.

Gálfi Lőrincz,
pénztárnok.

Irodalom.

Unitárius Hiradó. A vargyasi unitárius egyházközség kebli lapja. Megjelenik alkalmilag. Szerkeszti és kiadja Dobai István lelkész. A kolozsvári, brassói, lupényi és mészkői kebli lapok mellé most uj testvér érkezett a fenti kiadványban. Meg tudjuk belőle, hogy a lélekszám Vargyason 1480 unitárius; hogy az egyesületi élet szép eredménnyel folyik; a szorványok a lelkész buzgó pásztorolása alatt állanak, stb. Nem tudjuk eléggé hangsulyozni az ilyen kebli lapok fontosságát, különösen olyan helyeken, ahol a hivek nagy kiterjedésü területen szétszórtan élnek. Épen ezért, igaz örömmel üdvözöljük ezt az uj egyházközségi tudósitót.

Dr. Gál Kelemen: *Brassai Sámuel.* Kolozsvár. 1926—1932. 181 old. Corvin-nyomda. Dr. Boros György megirta volt Brassai Sámuelnek az életét; Dr. Gál Kelemen tovább ment: élete mellett szakszerü méltatást ad Brassairól. mint esztétikus, kollégiumi tanár, irodalmi kritikus, nyelvtudós, nevelő és unitáriusról, különösen bőven foglalkozva nyelvtudományi és nevelői munkásságával, hogy végül, a záró fejezetben, erőteljes vonásokkal domboritsa ki egyéniségét és jelentőségét. Nem bocsátkozhatunk bele e kiváló munka szakszerü birálatába, csak ki szeretnők emelni azt a széles horizontu tárgyalási módot, mellyel szerző Brassai munkásságát az egyes tudományágak hátterének oly alapos megrajzolásával fejtegeti, hogy e réven az olvasó a XIX. század tudományos életét is megismeri. Még egy másik szempont is figyelmet érdemel: Dr. Gál Kelemen irásmódjának van valami lüktető drámaisága, melynek következtében ez a biográfia nem sülyed az adatok és elméletek száraz unalmasságába, hanem végig az élő, eleven történést adva, hasonlóvá válik az valami érdekes regényhez, amelyet nem tudunk letenni a kezünkből, mig csak végig nem olvastuk az egész könyvet. Ezek a tulajdonságok, valamint Brassai Sámuel zseniális szellemének szakszerü ismertetése, ezt az életrajzot méltán sorozzák ama könyvek közé, melyekről el szoktuk mondani: „nem hiányozhat egyetlen müvelt ember asztaláról sem!“ Kapható az iratterjesztőnél. Ára 50 L. Sz.-I. S.

Lőrinczi László: *A haszontyuk-tenyésztés, mint mellékfoglalkozás.* Kadács. 1931. 140 old. Szabó Kálmánné nyomdája. Székelykeresztur. Nem tudunk elég melegen gratulálni a szerzőnek ennek a könyvnek a megirásáért. Amellett, hogy gazdasági szakkönyvekben oly szegény irodalmunknak értékes gyarapodására szolgál, egyuttal nemzetgazdasági szempontból is kiváló szolgálatot teljesit ez a könyv, amikor a forumok küzdőtereiről hazaszorult erdélyi magyarság számára egy oly nemes „szenvedély“ felé mutat utat, mely szellemi gyönyörüségek mellett, egyuttal hasznos mellékjövedelmet is szerez. Tulajdonképen ennek a sok hasznos utbaigazitásnak az ismertetésével kellene most foglalkoznunk, melyek ugy a kezdő, mint a haladó tenyésztő számára megbecsülhetetlen és nélkülözhetetlen segitséget jelentenek. Nem tudunk azonban szabadulni attól a kecsegtető képtől, mely e könyv elolvasása után rajzolódik szemeink elé a jövőre nézve. Amint az abszolutizmus korának magyarsága hazaszorult s méhesei között nyerte vissza lelki egyensulyát s alakitotta ki megtartó életfilozófiáját, — ugy a jelenkorban nekünk is szükségünk van valami olyan belterjessé váló életmódra, mely szétzilált életünk egyensulyát vissza tudja adni s a megmaradás filozófiáját segit kialakitani bennünk. Erre az otthon talajára való anteuszi visszaesésre szolgáltat kiváló utbaigazitásokat a tyuktenyésztés és az arról irott könyv. Ha azt gondolja valaki, hogy a könyvismertető romantikus hangulatban lehetett s azért beszél ilyen tulzó hangnemben erről a könyvről, — kérem, olvassa el ezt a könyvet, amely a tyuktenyésztés hasznos ismereteit adva, egyuttal derüs, meleg szineket is fest arról

a világháboru utáni erdélyi magyar otthonról, mely önmagából éled ujra. E könyv ára 60 leu s megvételét igazán ajánljuk minden erdélyi magyar testvérünknek. Kapható a szerzőnél: Cădaciu, p. u. Simonești, jud. Odorheiu. Sz.-I. S.

Konfirmációi emlékfüzet. A Dávid Ferenc-Egylet kiadásában megjelent és eddig használatban volt „Konfirmációi emlék" már fogyatékán van. Annak uj anyaggal való kinyomatása, illetőleg szerkesztése most van folyamatban. Reméljük, hogy idejében megjelenik. Kérjük azonban lelkész afiait, hogy a megrendelésnél szivesked jenek azt is jelezni, hogy a konfirmációi emlékfüzet esetleges hiánya esetén milyen más füzetet küldjünk. Ajánljuk a következőket: Pap Domokos: Dávid Ferenc; Máté, Márk, vagy Lukács evangéliuma külön füzetben; valamint az Iratterjesztő árjegyzékében található más olcsó füzetkéket, imakönyveket, bibliákat, stb. Fenti füzetek 5—10 leus ára a mai gazdasági helyzetben is lehetővé teszi konfirmációi emlék adását. Minden megrendelést kérünk az Iratterjesztőhöz intézni.

ELSŐ ROMÁNIAI FALUSI BAROMFITENYÉSZTŐ SZÖVETKEZET

„AVICULTURA"

CĂDACIU KADÁCS

P. U. SIMONEȘTI, JUD. ODORHEIU—UDVARHELY M.

Árjegyzék kivánatra ingyen! — Olcsó és megbizható beszerzési forrás! Szövetkezeteknek árengedmény!

Magas hozamra, tehát haszonra tenyésztett

fehér amerikai Leghorn, vörös Rhode Island, fehér Erdélyi Kopasznyaku, Khaki Cambell és Pekingi kacsa.

Tenyészállatai után beszerezhetők:

tenyésztojások, naposcsirkék és kacsák, növendék állatok és tenyészkakasok.

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő cimére Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium küldendő.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 1000 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17